

Janusz Kornecki

Wsparcie konkurencyjności firm mikro przy udziale funduszy Unii Europejskiej na przykładzie działania 2.3 Sektorowego Programu Operacyjnego Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw

Ekonomiczne Problemy Usług nr 51, 107-114

2010

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

JANUSZ KORNECKI

Uniwersytet Łódzki

**WSPARCIE KONKURENCYJNOŚCI FIRM MIKRO PRZY UDZIALE
FUNDUSZY UNII EUROPEJSKIEJ NA PRZYKŁADZIE DZIAŁANIA
2.3 SEKTOROWEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO
WZROST KONKURENCYJNOŚCI PRZEDSIĘBIORSTW**

Wprowadzenie

W artykule przedstawiono efekty wsparcia konkurencyjności (mierzone m.in. przez pryzmat zmian w wielkości zatrudnienia, wielkości przychodów oraz sumy aktywów) osiągnięte przez firmy mikro dzięki realizacji projektów inwestycyjnych w ramach działania 2.3 Sektorowego Programu Operacyjnego Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw (SPO WKP), współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej.

Celem działania 2.3. Wzrost konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw poprzez inwestycje było zwiększenie konkurencyjności polskich MSP dzięki modernizacji ich oferty produktowej i technologicznej. W ramach działania wspierano mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa w zakresie inwestycji w środki trwałe oraz wartości niematerialne i prawne.

Działanie 2.3 skierowane było do sektora MSP z terenu całego kraju, z zastrzeżeniem, że w przypadku mikroprzedsiębiorstw dotacja będzie udzielana, jeżeli prowadzą one działalność gospodarczą od co najmniej trzech lat lub jest ona oparta na wykorzystaniu nowoczesnych technologii. Wspierane były w szczególności projekty przewidujące:

- działania modernizacyjne w MSP prowadzące do znaczącej zmiany produktu lub procesu produkcyjnego,
- wdrażanie wspólnych przedsięwzięć inwestycyjnych podejmowanych przez przedsiębiorstwa,
- zakup wyników prac B + R lub praw własności przemysłowej przez przedsiębiorstwa,

- wdrażanie i komercjalizację technologii i produktów innowacyjnych,
- zastosowanie i wykorzystanie technologii gospodarki elektronicznej,
- zastosowanie i wykorzystanie ICT w procesach zarządzania przedsiębiorstwem,
- dostosowywanie technologii i produktów do wymagań dyrektyw unijnych, zwłaszcza norm zharmonizowanych i prawodawstwa w zakresie BHP.

Kwota wsparcia z działania 2.3 SPO WKP nie mogła być niższa niż 10 tys. zł, ani wyższa niż 1 250 tys. zł. Maksymalne dofinansowanie mogło wynieść 50% wydatków kwalifikowanych projektu (30% dla projektów realizowanych w powiecie m. Warszawa i m. Poznań; 40% dla projektów realizowanych w powiecie m. Wrocław, m. Kraków, m. Gdańsk, m. Gdynia i m. Sopot; 50% dla projektów realizowanych w powiecie innym niż wymienione).

Dofinansowanie inwestycji przekraczające 250 tys. zł mogło być udzielane pod warunkiem, że beneficjent sfinansuje inwestycję w części stanowiącej różnicę pomiędzy posiadanym wkładem własnym a wielkością wydatków kwalifikowanych projektu kredytem, środkami pieniężnymi pochodzącymi z funduszu inwestycyjnego lub wykorzystania leasingu, chyba że przedstawi wiarygodne i rzetelne udokumentowanie, iż posiada środki własne na realizację projektu.

Wnioski o dofinansowanie projektów przyjmowano w okresie wrzesień 2004–grudzień 2005 roku w ramach czterech konkursów. PARP zawarła ogółem 3028 umów o dofinansowanie na łączną kwotę ponad 1,7 mld zł – według kwot pierwotnych¹. Rzeczywiste zakontraktowanie wyniosło 2800 umów o dofinansowanie na kwotę 1 489 638 442,68 zł, w tym środki EFRR wynosiły 1 042 641 113,85 zł (wartość uwzględnia aneksy, rozwiązania oraz rozliczenia końcowe umów). Popyt na środki z tego działania 5,7 razy przekroczył alokację².

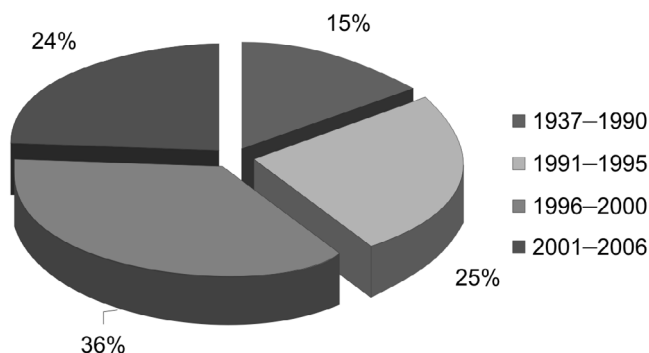
Ogólna charakterystyka beneficjentów działania 2.3 SPO WKP należących do sektora mikroprzedsiębiorstw

Udział firm mikro w ogólnej liczbie firm, które zrealizowały projekt w ramach działania 2.3 wyniósł 8% (udział firm małych i średnich wyniósł odpowiednio 41,3% i 50,7%). W ujęciu wartościowym firmy mikro były beneficjentem dotacji stanowiących 4,1% w całkowitej wartości dotacji związanych ze zrealizowanymi projektami (dla firm małych i średnich było to odpowiednio 33,1% i 62,8%).

¹ *Mapa dotacji. Jak przedsiębiorcy korzystali z 2.3 SPO WKP*, Biuletyn Euro Info 2008 nr 5, s. 16.

² *Poziom absorpcji przez małe i średnie przedsiębiorstwa środków w ramach SPO Wzrost Konkurencyjności i Przedsiębiorstw, lata 2004–2006*, raport z badania zrealizowanego przez PSDB sp. z o.o. na zlecenie Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2007, s. 8.

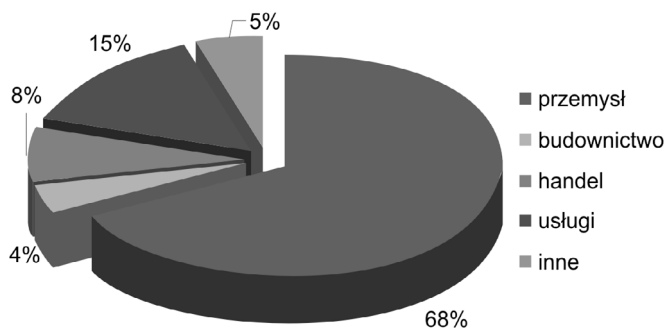
Z rysunku 1 wynika, że wśród firm mikro największy odsetek beneficjentów stanowiły firmy, które rozpoczęły działalność w latach 1996–2000 (36%), a w dalszej kolejności firmy powstałe w latach 1991–1995 (25%) i firmy o nie dłuższym niż 5 lat okresie prowadzenia działalności (24%). Udział najstarszych firm, założonych przed 1991 rokiem, wyniósł 15%.

Rys. 1. Struktura beneficjentów wg roku rozpoczęcia działalności

Źródło: opracowanie własne.

Przeszło 2/3 ogólnej liczby beneficjentów wśród firm mikro stanowiły przedsiębiorstwa przemysłowe. Udział firm usługowych wyniósł 15%, handlowych – 8%, budowlanych – 4% i reprezentujących inne sektory – 5% (rys. 2).

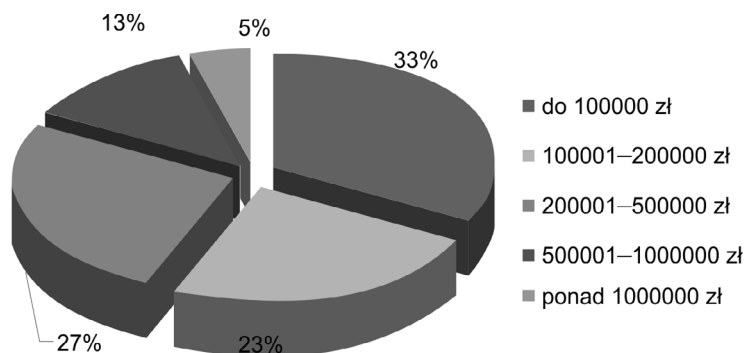

Rys. 2. Struktura beneficjentów wg sektora działalności

Źródło: opracowanie własne.

Jak pokazano na rysunku 3, firmy mikro z powodzeniem ubiegały się najczęściej o dotację inwestycyjną w kwocie nie przekraczającej 100 tys. zł (33%). Dotacje o wartości pomiędzy 200 001 a 500 000 zł uzyskało 27% firm mikro,

dotacje o wartości 100 001–200 000 zł uzyskało 23% firm. Co 20 firma mikro zrealizowała projekt inwestycyjny o wartości dotacji przekraczającej 1 mln zł.

Rys. 3. Struktura beneficjentów wg wielkości dotacji

Źródło: opracowanie własne.

Wpływ realizacji działania 2.3 SPO WKP na konkurencyjność przedsiębiorstw

Prezentowane wyniki pochodzą z prowadzonego przez PARP projektu ewaluacyjnego obejmującego działanie 2.1 oraz działanie 2.3 SPO WKP – *Oce-
na rezultatów działania 2.1 i 2.3 SPO WKP po 18 miesiącach*³. Ocena rezulta-
tów jest realizowana w formie cyklicznych badań kwartalnych realizowanych
techniką *Computer Assisted Web Interviewing*. Docelowo (do połowy 2010 r.)
badanie obejmie wszystkie przedsiębiorstwa wsparte w ramach działania 2.3,
w przypadku których od rozliczenia projektu upłynęło 18 miesięcy. Wyniki
badania ewaluacyjnego mają posłużyć do wykazania łącznych efektów progra-
mu Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw oraz pozwolić na efektywniej-
sze planowanie mechanizmów wsparcia przedsiębiorstw w ramach dostępnych
funduszy pomocowych.

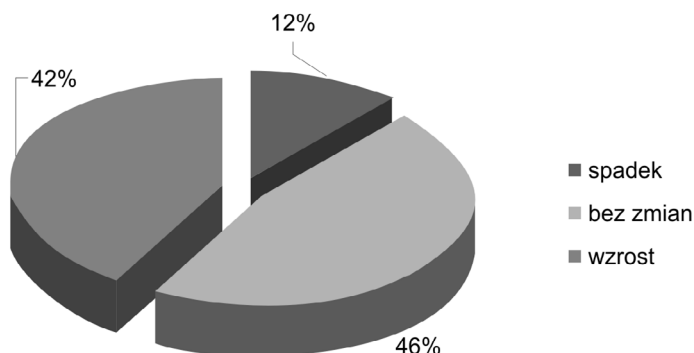
Przeprowadzone dotychczas badania ewaluacyjne wykazały, iż działanie
2.3 przełożyło się na takie czynniki wzrostu przedsiębiorstw, jak wzrost jako-
ści oraz poszerzenie oferty produktów lub usług, a także obniżenie kosztów
produkcji, a co za tym idzie – wzrost rentowności firm. W firmach, które
otrzymały dotację, po zakończeniu udziału w projekcie najczęściej podejmo-

³ *Ocena rezultatów działania 2.1 i 2.3 SPO WKP po 18 miesiącach*, PARP, Warszawa 2008.

wano następujące działania: inwestycje w środki trwałe, unowocześnienie technologiczne firmy i organizacja szkoleń dla pracowników. Działanie relatywnie najbardziej zwiększyło częstość następujących uzyskiwania przez firmy certyfikatów i znaków zgodności, a w najmniejszym stopniu wpłynęło na częstość inwestowania w środki trwałe. Według deklaracji beneficjentów, 7% projektów nie byłoby w ogóle zrealizowanych w przypadku braku dotacji, a ok. 70% projektów byłoby zrealizowanych w mniejszym zakresie lub w późniejszym terminie. Projekty inwestycyjne oddziaływały zwykle na wzrost sprzedaży, poprawę konkurencyjności lub innowacyjność w zasięgu rynków regionalnego i krajowego, a rzadziej na rynkach unijnym i globalnym. Spośród osiągniętych czynników sprzyjających poprawie konkurencyjności najczęściej wymieniano zwiększenie możliwości produkcyjnych. Wpływ projektu na unowocześnienie technologiczne firmy odczuły niemal wszystkie firmy (90%), a na poprawę bezpieczeństwa i higieny pracy – 3/4 MSP. Najślabszy był wpływ projektu na nawiązanie lub poszerzenie współpracy z instytucjami badawczo-rozwojowymi. W aż 99% przypadkach projekt wpłynął na rozwój przedsiębiorstwa – wpływ ten w 72% przypadków określono jako duży lub bardzo duży. Wpływ projektu na konkurencyjność przedsiębiorstwa potwierdziło 96% przedsiębiorców – w 74% przypadków był to duży lub bardzo duży wpływ; 92% przedsiębiorców odnotowało duży wpływ na innowacyjność firmy.

Jednym z „twardych” rezultatów realizacji działania 2.3 poddanych ocenie jest wzrost wielkości zatrudnienia wśród jego beneficjentów. Jak przedstawiono na rysunku 4, 42% firm mikro zadeklarowało wzrost wielkości zatrudnienia w ciągu 18 miesięcy od zakończenia realizacji projektu, a ok. 12% jego spadek. u blisko połowy beneficjentów nie zaobserwowano zmian w poziomie zatrudnienia w firmie. Realizacja projektów przyniosła sumaryczny wzrost wielkości zatrudnienia o 167 pełnych etatów⁴, co oznacza, że jeden projekt przyczynił się do powstania średnio 0,78 pełnego etatu. Analiza dostępnych danych oznacza także to, że **wzrost wielkości zatrudnienia o 1 etat wymagał zaangażowania 353,2 tys. zł środków publicznych.**

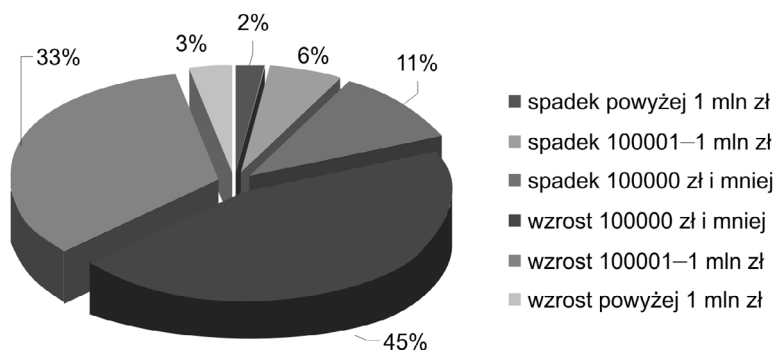
⁴ Na pytanie o zmianę wielkości zatrudnienia odpowiedziało 213 firm.

Rys. 4. Zmiany wielkości zatrudnienia po 18 miesiącach od zakończenia realizacji projektu

Źródło: opracowanie własne.

Zdecydowana większość beneficjentów (81%) odnotowała wzrost wielkości przychodów po upływie ok. 18 miesięcy od zakończenia realizacji projektu (rys. 5). W przypadku 45% beneficjentów ten wzrost nie przekroczył 100 000 zł. Firmy mikro były w stanie zwiększyć swoje przychody o średnio 467 tys. zł. Analiza efektywności udzielonego wsparcia pokazuje, że **1000 zł udzielonej dotacji przełożył się na wzrost przychodów firm mikro o 1700 zł. Wzrost przychodów o 1000 zł wymagał zaangażowania 588 zł dotacji.**

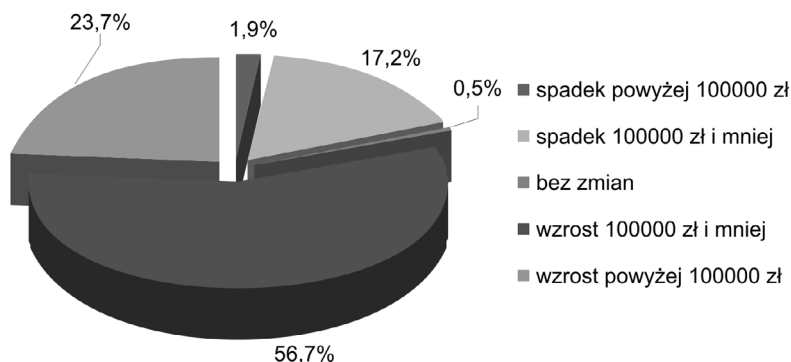

Rys. 5. Zmiany wielkości przychodów po 18 miesiącach od zakończenia realizacji projektu

Źródło: opracowanie własne.

Rezultatem realizacji projektu inwestycyjnego był wzrost u zdecydowanej większości beneficjentów wielkości sumy aktywów (rys. 6), średnio o 97,3 tys.

zł. 1000 zł uzyskanych przez mikro firmę w postaci dotacji inwestycyjnej przełożyło się na wzrost sumy aktywów o 352 zł. Innymi słowy, wzrost sumy aktywów o 1000 zł wymagał zaangażowania 2835 zł dotacji.

Rys. 6. Zmiany wielkości sumy aktywów po 18 miesiącach od zakończenia realizacji projektu

Źródło: opracowanie własne.

Podsumowanie

Przeprowadzona w niniejszym opracowaniu analiza pokazuje pozytywne efekty wzrostu konkurencyjności mikroprzedsiębiorstw, jakie w większości przypadków przyniosła realizacja działań inwestycyjnych w ramach działania 2.3 SPO WKP. Wyniki badań PARP, koncentrując się na szeroko pojętej skuteczności i efektywności projektów z poziomu brutto, ilustrują zmiany, jakie zaszły w grupie przedsiębiorstw, które otrzymały dofinansowanie ze środków unijnych. Istotnym, a z przyczyn technicznych pominiętym, aspektem oceny jest jednak wiedza o efektach interwencji z poziomu netto, a więc o tym, jaka część obserwowanych efektów jest bezpośrednim skutkiem działań, podjętych w ramach projektów współfinansowanych ze środków unijnych. Brak wiedzy na temat skuteczności netto uniemożliwia z kolei pełną ocenę interwencji – nie da się bowiem udzielić odpowiedzi na pytanie o to, czy obserwowane zmiany są skutkiem oddziaływania programu, czy czynników zupełnie od niego niezależnych.

**SUPPORTING COMPETITIVENESS OF MICRO FIRMS WITH THE USE
OF EU FUNDS EXEMPLIFIED BY MEASURE 2.3 IMPROVEMENT
OF COMPETITIVENESS OF SMES THROUGH INVESTMENTS**

Summary

The analysis undertaken in this article gives evidence of positive effects for the competitiveness of micro firms that was granted under EU-funded Sectoral Operational Programme Improvement of the Competitiveness of Enterprises – Measure 2.3 *Improvement of competitiveness of SMEs through investments*. However, the assessment of the Programme's results should be made with due caution. This is because the results of the study – while focusing on broadly defined effectiveness and efficiency – merely illustrate changes that occurred in the group of the Programme's beneficiaries and ignore the net effects being a direct result of intervention. The lack of knowledge on the net effects makes it impossible to determine whether and to what extent these positive effects result from support granted under the Programme scheme or be independent from the Programme intervention.

Translated by Janusz Kornecki